

2023-01-27

Epidemiologisk lägesbild, uppdaterad 2023-01-27

AKTUELL SJUKDOM

Högpato-gen fågelinfluensa (HPAI), anges i texten som fågelinfluensa.

HÄNDELSEN

Pågående utbrott av fågelinfluensa hos tama och vilda fåglar i Sverige och Europa.

SAMMANFATTNING

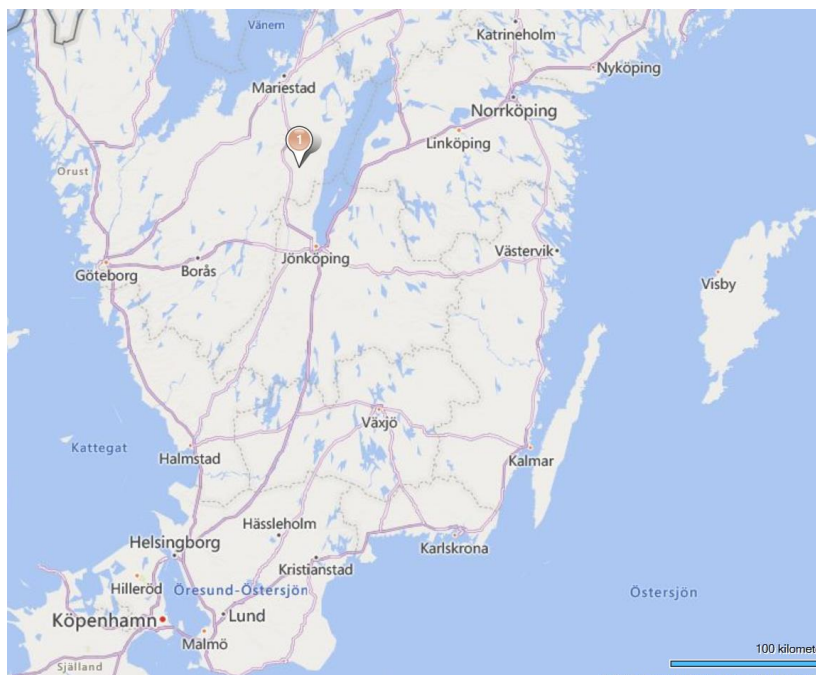
Den 26 januari konstaterades det första fallet av fågelinfluensa hos tama fåglar under säsongen, fallet påvisades i en anläggning med färre än 100 fåglar. Den senaste tiden har också en ökning av antal vilda fåglar med fågelinfluensa setts. Smittläget för fågelinfluensa är allvarligt i Europa även om antalet fall under säsongen 2022-2023* är något färre än samma period säsongen innan.

*Informationen i lägesbilden baseras på fågelinfluensasäsong som summeras under perioden 1 oktober till 30 september.

Situationen i Sverige

Tabell 1: Konstaterade utbrott på fjäderfä och andra fåglar i fångenskap säsong 2022/23:

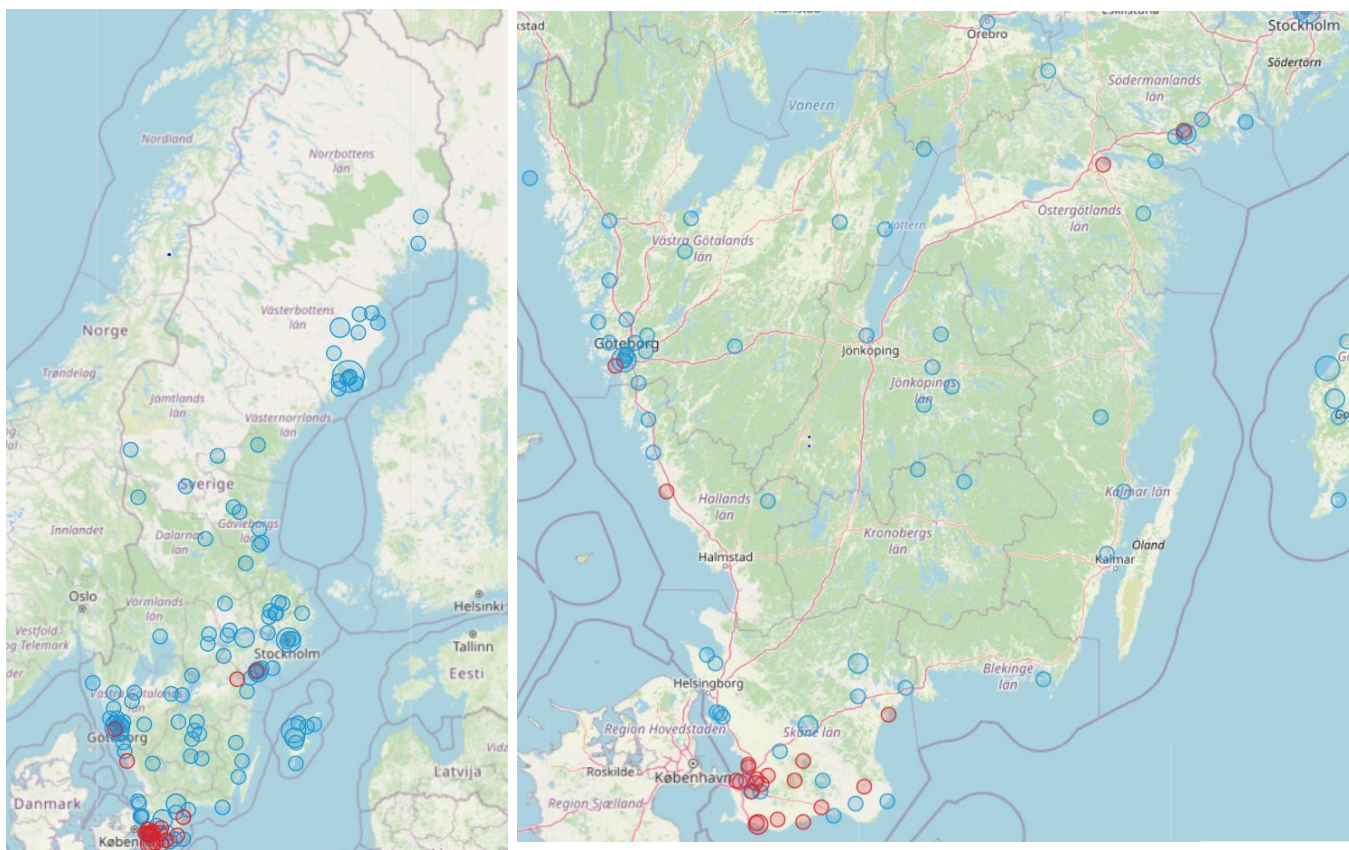
Datum för konfirmering	Subtyp	Län	Kommun	Typ av anläggning	ID (JV)	Kart-nummer
2023-01-26	H5N1	Västra Götaland	Tidaholm	Hobby	IP 1	1

Figur 1: Karta över konstaterat smittad anläggning.

Sedan 1 oktober har fågelinfluensa påvisats hos 25 vilda fåglar i länen Halland, Skåne, Stockholm, Södermanland, Västra Götaland och Östergötland, se bilaga 1. Mörkertalet är säkerligen stort då det bara är en andel av drabbade fåglar som rapporteras in och en ännu mindre andel som undersöks. Se beskrivning av aktuell övervakning.

Sedan den senast lägesbilden 22 december har flera frågeställningar om fågelinfluensa hos tama fåglar inkommit till SVA varav två har föranlett provtagning. Den ena konstaterades positiv och den andra kunde avfärdas.

Figur 2: Karta över fynd av fågelinfluensa hos vilda fåglar sedan 1 oktober 2022 där positiva fynd markeras med röda prickar och fåglar provtagna med negativa resultat med blåa prickar. (De två senaste fallen saknas på kartan men ska inom kort publiceras på sva.se)

Aktuell filtrerbar karta och annan interaktiv grafik över fågelinfluensaövervakningen hos vilda fåglar finns här:

<https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/smittlage-for-fagelinfluensa/>

Karta över rapporter om sjuka eller döda vilda fåglar som kommit in till rapporteravilt.sva.se finns på samma sida.

Situationen i Europa

Säsongen 2021–2022 var den hittills allvarligaste fågelinfluensasäsongen i Europa och totalt 50 miljoner fåglar avlivades på drabbade anläggningar. Säsongen 2022-2023 har varit fortsatt allvarlig men det är positivt att antalet rapporter om tama och vilda fåglar till EU:s Animal Disease Information System (ADIS) nu är något färre än samma period i fjol. Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten (EFSA), EU:s smittskyddsmyndighet (ECDC) och EU:s referenslaboratorium för fågelinfluensa (IZSVE) rapporterade i den senaste kvartalsrapporten att antalet utbrott hos fjäderfä var 35% fler än motsvarande period 2021 (avsåg 2 september – 10 december 2022). (<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7786>). Den ökningen är

sannolikt mestadels orsakad av det allvarliga läget i Storbritannien i inledningen av säsongen och fallen i Storbritannien ingår i sammanställningen i kvartalsrapporten, men inte i ADIS.

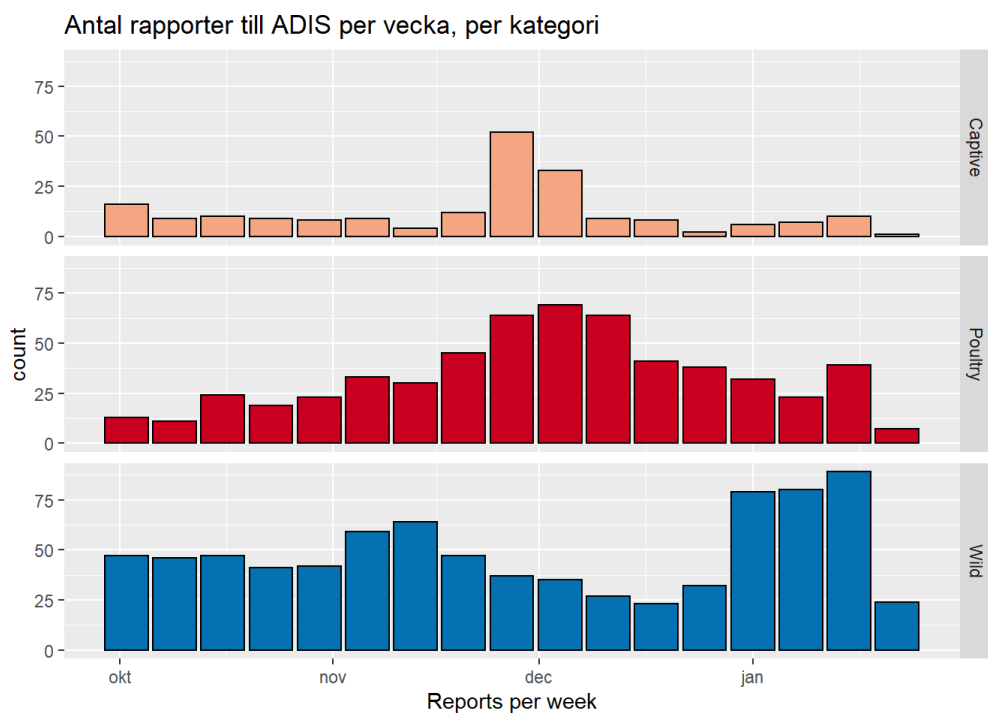
Antal rapporter till ADIS sedan 1 oktober 2022 är 555 (141) utbrott i fjäderfäanläggningar, 249 (88) utbrott på andra fåglar i fångenskap och 863 (376) fall på vilda fåglar. Inom parentes anges antalet rapporter den senaste månaden dvs sedan den senaste lägesbilden.

De länder som rapporterat flest utbrott hos fjäderfä är: Frankrike (268), Ungern (92), Polen (67), Tyskland (51), Italien (29) och Nederländerna (21). Danmark har nu rapporterat totalt fyra utbrott på fjäderfä, varav tre utbrott på kalkoner på Själland/Lolland och ett utbrott hos höns på Jylland.

De länder som skickat flest rapporter om positiva vilda fåglar sedan 1 oktober 2022 är Tyskland (165), Nederländerna (134), Frankrike (91), Belgien (86), Spanien (57), Italien (54), Danmark (47) och Österrike (40). Samtliga rapporterade fall sedan 1 oktober har varit H5N1 eller H5 utan specificerad n-typ med undantag från en vild fågel i Norge där H5N5 påvisades och en i Nederländerna med H5N2.

Sedan 1 oktober 2022 har Storbritannien rapporterat 166 utbrott hos tama fåglar varav de flesta i England.

Källa: <https://www.gov.uk/guidance/avian-influenza-bird-flu>

Figur 3: Antal rapporter till ADIS per vecka per kategori. 1 oktober 2022-25 januari 2023.

Figur 4. Karta över utbrott av fågelinfluensa på fjäderfä (röd prick), andra fåglar fångenskap (beige prick) och vilda fåglar (blå prick) rapporterade till ADIS med konfirmering mellan 1 oktober 2022 och 25 januari 2023.

Fågelinfluensa hos däggdjur

I Sverige har fågelinfluensa påvisats hos rödräv (3), gråsäl (1) och tumlare (1) från 2021 och framåt. Det senaste fallet var en rödräv som påträffades sjuk och avlivades i närheten av Norrköping 6 januari 2023. Räven hade neurologiska symptom och gick i cirklar och fågelinfluensavirus (H5N1) påvisades med PCR. Symtomen beror sannolikt på att viruset orsakat en inflammation i hjärnan. Mikroskopisk undersökningen av hjärnvävnad för att fastställa detta pågår i skrivande stund. Fågelinfluensa hade konstaterats på en knölsvan i samma område några veckor tidigare så det är antagligen vilda fåglar som är smittkällan.

Fågelinfluensa har också påvisats hos flera däggdjur utanför Sverige, och i resten av Europa har sjukdomen konstaterats hos grävling, iller, lodjur, mink, rödräv, säl, tumlare, utter och katt. Källa:

<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7786>. I USA har man påvisat fågelinfluensa hos ett hundratal vilda däggdjur inklusive räv, skunk, tvättbjörn, björn, rödlo, pungråtta, prärievarg, säl och delfin.

Källa: <https://www.aphis.usda.gov/aphis/ourfocus/animalhealth/animal-disease-information/avian/avian-influenza/hpai-2022/2022-hpai-mammals>

Ett fall som väckt mycket uppmärksamhet är ett utbrott av fågelinfluensa i en spansk minkbesättning i oktober. Minkarna provtogs för fågelinfluensa då dödligheten ökat på anläggningen, flera djur visat tecken på sjukdom såsom nedsatt allmäntillstånd och neurologiska symptom, och SARS-CoV-2 uteslutits. En studie är nu publicerad där man beskriver smittutredningen som gjordes med hjälp av epidemiologiska och fylogenetiska metoder.¹ Det är inte helt känt hur viruset introducerades till minkbesättningen men det mesta tyder på att de har smittats av vilda fåglar. En av slutsatserna är sedan att smittspridningen kunnat ske från mink till mink då djuren hålls tätt tillsammans. Analys av virusens arvs massa i det här fallet visar på vissa mutationer i ett gensegment som skulle kunna kopplas till bättre anpassning till däggdjursceller men det är för tidigt att säga om så verkligen är fallet.

BAKGRUND OCH AKTUELL ÖVERVAKNING

Den innevarande säsongen (2022–2023) har föregåtts av två allvarliga säsonger som skiljt sig åt på flera sätt. Under säsongen 2020/2021 konstaterades fågelinfluensa på 24 svenska anläggningar med tamfåglar samt hos 128 vilda

¹ Agüero, M., Monne, I., Sánchez, A., Zecchin, B., Fusaro, A., Ruano, M. J., Del Valle Arrojo, M., Fernández-Antonio, R., Souto, A. M., Tordable, P., Cañas, J., Bonfante, F., Giussani, E., Terregino, C., & Orejas, J. J. (2023). Highly pathogenic avian influenza A(H5N1) virus infection in farmed minks, Spain, October 2022. *Euro surveillance : bulletin European sur les maladies transmissibles = European communicable disease bulletin*, 28(3), 10.2807/1560-7917.ES.2023.28.3.2300001. <https://doi.org/10.2807/1560-7917.ES.2023.28.3.2300001>

fåglar med en kulmen i smittspridning bland både tama och vilda fåglar i februari-mars 2021. Motsvarande siffror för säsongen 2021–2022 var 7 utbrott hos tamfåglar och 79 konfirmerade fall av fågelinfluensa hos vilda fåglar. Kulmen i smittspridningen under den säsongen var dels i december 2021, dels under sommaren 2022 då ett stort antal havslevande vilda fåglar drabbades. Antalet vilda fåglar som drabbades av fågelinfluensa under sommaren 2022 är säkert långt fler än vad antalet konfirmerade fall antyder.

Kort beskrivning av aktuell övervakning:

Övervakning för fågelinfluensa hos tamfågel baseras i första hand på klinisk/passiv övervakning (dvs att djurägare reagerar på symptom eller ökad dödlighet och tar kontakt med veterinär) i fjäderfå flockar, vilket bedöms som en känslig övervakningsmetod då infektion snabbt orsakar ökad dödlighet hos de flesta fågelarter, med undantag för andfåglar. Serologisk övervakning görs i viss utsträckning men syftar främst till att upptäcka lågpatogen fågelinfluensa.

Övervakning av vilda fåglar baseras på fynd, rapportering och provtagning av självdöda eller sjuka och avlivade djur. SVA uppmanar allmänheten att rapportera in fynd av sjuka eller döda vilda fåglar och ett urval av dessa tas sedan in för analys. SVA:s viltveterinärer begär in fåglar baserat i första hand på rapporter som kommer in till rapporteravilt.sva.se. Mellan 400 - 500 vilda fåglar undersöks årligen.

ANTAGANDEN OCH ANALYS

Det är positivt att vi, trots att det förekommer fågelinfluensa hos vilda fåglar, hittills endast påvisat ett fall hos tama fåglar denna säsong. Det kan finnas flera orsaker till det. En förklaring skulle kunna vara att förekomsten av fågelinfluensa bland vilda fåglar ännu inte är lika hög som vi har sett under tidigare perioder. Det skulle kunna förklaras av att det finns en viss immunitet hos de vilda fåglarna men även av andra faktorer som vi inte har kunskap om idag fullt ut. Fågelinfluensa finns dock i stora delar av landet men vi har hittills inte fått rapporter om massdöd som vi sett under vissa perioder tidigare. En annan förklaring till det relativt goda läget kan vara att biosäkerheten på fjäderfågårdar har stärkts efter de erfarenheter vi haft med ett stort antal utbrott, främst under 2021 och påföljande informations och utbildningsinsatser om smittskyddsåtgärder för att förebygga utbrott. Det är dock mycket kvar av högrisksäsongen och i en riskkartläggning som SVA arbetar med visar de preliminära resultaten att februari och mars är den tid på året då risken för introduktion av HPAI till fjäderfå är störst. Därmed är det fortsatt viktigt att upprätthålla en hög nivå på biosäkerheten på fjäderfåanläggningar. SVA bedömer att det är särskilt viktigt att göra vad man kan för att motverka att gäss och änder uppehåller sig i närheten av anläggningarna.

SVA vill fortsatt uppmana djurägare att skyndsamt kontakta sin veterinär vid kliniska symtom, avvikelser i produktionsparametrar eller ökad dödlighet bland fjäderfån som skulle kunna tyda på fågelinfluensa.

Trots de enstaka rapporter om fall av fågelinfluensa hos människor och ökade rapportering från däggdjur görs fortfarande bedömningen (ECDC) att risken för smitta till människor generellt är låg vad gäller fågelinfluensa av den aktuella kladen 2.3.4.4b. De enstaka fallen som rapporterats i Europa, USA och Ryssland beskriver milda eller inga symtom men nyligen kom även en rapport om ett fall av fågelinfluensa i Ecuador där en flicka enligt uppgift utvecklat mer allvarliga sjukdomssymtom.

Källa: <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2023-DON434#:~:text=On%209%20January%202023%2C%20WHO,the%20onset%20of%20her%20symptoms>. Den typ av fågelinfluensa H5N1 som konstaterats i Sverige och Europa 2021 -2023 ska inte förväxlas med H5N1 som påvisades i Sverige 2006–2007, som innebar högre risker för människor.

Analys av fågelinfluensavirusets arvsmassa görs kontinuerligt för att kunna upptäcka eventuell anpassning till däggdjur inklusive människa och SVA har ett tätt samarbete med EU:s referenslaboratorium för fågelinfluensa (IZSve) i det arbetet.

Bilaga 1

Tabell: Konfirmerade fynd av fågelinfluensa hos vilda fåglar sedan 1 oktober 2022

Ankomstdatum till SVA	Subtyp	Fågelart	Län	Kommun
2023-01-25	H5N1	Fiskmås	Stockholm	Upplands-Bro
2023-01-23	H5N1	Sångsvan	Skåne	Sjöbo
2023-01-18	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Malmö
2023-01-18	H5N1	Duvhök	Södermanland	Nyköping
2023-01-13	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Lund
2023-01-12	H5N1	Gråtrut	Skåne	Kristianstad
2023-01-12	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Staffanstorp
2023-01-10	H5N1	Pilgrimsfalk	Skåne	Trelleborg
2023-01-10	H5N1	Häger	Skåne	Malmö
2023-01-10	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Svedala
2023-01-10	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Malmö
2023-01-10	H5N1	Gråtrut	Skåne	Lomma
2023-01-09	H5N1	Gråtrut	Västra Götaland	Göteborg
2023-01-09	H5N1	Vitkindad gås	Västra Götaland	Göteborg
2023-01-04	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Ystad
2023-01-03	H5N1	Grågås	Skåne	Skurup
2023-01-03	H5N1	Grågås	Skåne	Trelleborg
2022-12-22	H5N1	Knölsvan	Östergötland	Norrköping
2022-12-02	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Lund
2022-11-30	H5N1	Vitkindad gås	Skåne	Malmö
2022-11-30	H5N1	Ormvråk	Skåne	Malmö
2022-11-23	H5N1	Grågås	Skåne	Trelleborg
2022-11-02	H5N1	Ormvråk	Skåne	Tomelilla
2022-10-12	H5N1	Knölsvan	Skåne	Lomma
2022-10-12	H5N1	Pilgrimsfalk	Halland	Varberg